

Zmrtvýchvstání

Křesťanství, jak se popisuje v evangeliích, je neuvěřitelné, nemožné, čehož si všimnul Tertullián a pojednal o tom z různých hledisek. Uměl se podívat na křesťanství také očima nevěřících, ačkoliv sám věřil na nemožné a neuvěřitelné a jeho víra byla dokonce podepřena přesvědčením, že je pro všední vědomí nepochopitelná, že „je to pošetilost“, jak se vyjádřil Pavel. To znamená, že Tertullián věděl také o jiném poznávání, než je to všední, a měl s ním zkušenost.

A toto neuvěřitelné učení se rychle rozšířilo, i když bylo zatlačeno do katakomb, díky svědectví mučedníků: byli si jím *jisti*. Tyto mučedníky, tyto věřící nemůžeme srovnávat s průkopníky a mučedníky novodobých světových názorů a vlasteneckých přesvědčení. Jejich víra se totiž vztahuje k něčemu, co je pro všední vědomí zcela věrohodné a pro běžný život snesitelné, zatímco původní křesťanství se svými požadavky na nesobeckost a obětavost bylo pro všední život mimořádně nepohodlné.

Křesťanství je paradoxní ve všech svých motivech: jak se Ježíš narodil, jak se Kristus stal člověkem, schopnost konat zázraky, které pak nositel Logu nevyužije, když mu jde o život: nechce pozemské vítězství. A nakonec, jako hlavní moment nauky, vidíme tu nejnemožnější věc: zmrtvýchvstání. Kdo nevěří ve zmrtvýchvstání, není křesťan; tak to chápe i Pavel (1 Kor 15,12 a dále).

Zmrtvýchvstání očividně není něčím, več by bylo jednoduché dnes věřit, a nebylo tomu tak ani za doby Ježíše. Když Pavel mluví o zmrtvýchvstání, Festus se hned na něj dívá jako na šíleného (Sk 26,23-24), a také Tertullián vyjadřuje stanovisko „zdravého lidského

rozumu“ své doby. Z Pavlových výkladů (1 Kor 15,35-36) je zřejmé, že tyto ideje byly vším možným, jen ne snadno pochopitelné.

Chápeme-li je jako příslib, že by člověk mohl vstát z mrtvých, pak je to příslib nevěrohodný.

Víra ve zmrtnýchvstání

Co je potřebné k tomu, aby člověk v rámci křesťanství mohl uvěřit ve zmrtnýchvstání? Představme si, že by byly někde při vykopávkách nalezeny zcela hodnověrné dokumenty o smrti na kříži a zmrtnýchvstání, byly by třeba ověřeny podpisem mnoha svědků. Změnilo by to něco na našem postoji, na našem životě? Posílilo by to naši víru? Nic by se na nás nezměnilo, ani kdybychom my sami byli svědky zmrtnýchvstání. Měli bychom ihned připraveno racionální vysvětlení, jako je máme pro „zázraky“, které zažíváme v každém okamžiku - např. při smyslovém vnímání.

„Víra“ původních křesťanů není vírou na základě racionálním nebo zkušenostním. Také to není víra v něco, co nemůžeme vědět - co by to mělo za smysl? Církve apelují dnes většinou na egoitu, na často velmi světsky chápanou egoitu člověka. „Víra“ prvotních křesťanů byla v duchu Pavlově *poznáním*, mnohem jasnějším než všední vědění a poznání. Nejspíše se dá srovnávat s logickým nebo matematickým zážitkem evidence, který lze nazvat svrašťelým zbytkem této víry: nedokazatelný a nevysvětlitelný základ našeho myšlení a fungování našeho vědomí. Každé dokazování, každé vysvětlení a také popření spočívají na tomto prožívání.

Rozum dnešního člověka není založen na sobě samém, jeho kořeny ukazují nad něj, směrem k

evidenci, intuici, ne vyjádřitelným vnitřním normám myšlení a vnímání, k jeho „tak“. Evidence je dnes pasivním „zážitkem“. Je jím možná proto, že člověk měl kdysi před-individuální, „vidoucí“ vědomí: účastnil se procesu objevování se světa ve vědomí, který se dnes abstraktně nazývá „poznáváním“, zatímco dnes se setkává se zjeveným a myšleným světem jen fragmentárně, nyní si je však (na rozdíl od vidoucího vědomí) vědom sám sebe. Evidence je dnes nadále možná, poněvadž člověk v době křesťanství, po zmišení vidoucího vědomí, „uvěřil“: *individuální aktivitou* dokázal věřit v to, co bylo pro běžné vědomí neuvěřitelné, nepravdivé a paradoxní. Dokázal věřit v pravdu, která *nebyla ani není, která není, nýbrž bude*.

Každé stvoření je stvořením pravdy: *Budiž světlo, člověk budiž stvořen*. Evangelista Jan nazývá činnost člověka, s níž tvoří nové pravdy, „konání pravdy“ (Jan 3,21; 1 Jan 1,6).¹

Víra ve zmrtvýchvstání je konáním pravdy: ona vytváří zmrtvýchvstání, ba *tato víra - toto poznání - je samotným zmrtvýchvstáním*, zmrtvýchvstáním poznání z jeho mrtvého, pasivního stavu. Zmrtvýchvstání je víra ve zmrtvýchvstání. Pro dnešního člověka to znamená meditaci, která se, je-li skutečná, tj. účinná, sama uskutečňuje, tak jako bylo tvůrčí slovo „světlo“ zároveň *tímto světlem*. Meditace je poznání, jež uskutečňuje samo sebe, nebo je aspoň pokusem o to. „Na počátku byl Logos“ - to není informace; meditace nad touto větou v ideálním případě znamená, že meditující vědomí „vidí“ až k prapočátku, až k Logu, z něhož pochází také ono, „vidí“ a tak realizuje onu zkušenost, která je esencí této

¹ Texty z NZ (ČEP): „Kdo však činí pravdu, přichází ke světlu, aby se ukázalo, že jeho skutky jsou vykonány v Bohu“; „Říkáme-li, že s ním máme společenství, a přitom chodíme ve tmě, lžeme a nečiníme pravdu“, pozn. překl.

věty. Člověk se prožívá na začátku a jako začátek, když uskutečňuje tento Logos, jenž je zároveň jeho vlastním.

Víra prvotních křesťanů byla také aktivitou vědomí, uskutečňující sebe samu: zmrtvýchvstání se muselo pro ni stát skutečností. Vírou bylo to, že se stalo skutečností. Člověk nevěřil na smyšlenku, nebyl to sebeklam; ta víra byla samotným zmrtvýchvstáním.

Předpoklad zmrtvýchvstání

Zmrtvýchvstání je možné tam, kde něco zemřelo. To je osud lidských schopností: každá síla, která nám byla věnována a kterou jsme si s sebou přinesli, musí zemřít, aby mohla jednou patřit člověku. Tak se to děje s myšlením, s mluvením: dnes jsou ve fázi odumírání a jejich onemocnění je nemocí naší kultury. Odumírání schopností, které jsme dostali a které jsme si přinesli s sebou, je proces, který probíhá v souladu s duchovní přirozeností člověka. *Projít* tímto umíráním ve *zkušenosti* je základním zážitkem křesťanství: „V Kristu zemřít“ (Řím 6,3-11). Kdo zakusí smrt, *ten* vstane z mrtvých - nechá odumřelé schopnosti vstát z mrtvých a bude s nimi pokračovat ve Stvoření. Vstávání z mrtvých je pro člověka charakteristické; *to* bylo vírou ve zmrtvýchvstání, a proto byla tato víra samotným zmrtvýchvstáním. Kdo byl toho schopen podobně jako intuice poznání a činu, léčící každé chřadnutí, ten už vstal z mrtvých.

Odumírání není jen osudem lidských schopností, které jsme si přinesli s sebou, totéž se děje se vším, co nevzniklo skrze člověka, a dokonce se tak děje i s tím, co již kdysi vytvořil: lidské vztahy, velké nauky (jedním z příkladů je i samo křesťanství) přicházejí vniveč, nejsou-

li vyživovány ve stálém tvoření. Tak je tomu s dary přírody: Země dnes umírá, a je tomu tak i s duševním zdravím lidí. Všechno, co se děje bez aktuální vědomé činnosti člověka, musí časem zemřít: právě proto, aby život, který se v něm soustřeďuje - „a v něm byl život“ - prožil toto odumírání a aby ten, který to prožívá, mohl uskutečnit zmrtvýchvstání. Každá intuice uskutečňuje samu sebe, především intuice zmrtvýchvstání; může být uskutečněna jen jako idea vykvétající ve středu lidské duše - tak si duše vytváří svůj střed.

Ve starých dobách bylo zmrtvýchvstání individuálním gestem víry ve sféře poznávajícího citu; bylo individuální ve srovnání s před-individuálním vědomím, které vnímalo nebeskou a zároveň pozemskou skutečnost. Dnes je toto gesto postřehováním Logu ve středu duše - nikde jinde to není možné.

Zakoušení živého myšlení - zakoušení živoucího Logu

„Já-jsem“ není dnes tam, kde člověk říká „já“, v pociťujícím středu duše. „Já-jsem“ je Tím, jenž mluví v člověku a toho nepociťuje člověk jako své já. Jako své já pociťuje sebe samu cítící duševnost, která lpí na těle - v řeči evangelií *psyché*. To znamená, že člověk pociťuje jako své já život duše, o nějž se stará; nechápe sama sebe jako mluvícího, který poukazuje na tuto duševnost. Říkáme-li „já“, poukazujeme tím všeobecně na tělo. „Amen, amen, Já vám pravím“, tato z racionálního hlediska zdánlivě nadbytečná věta byla jádrem učení: „Vnímej Toho, jenž tu mluví“, a ten není očima viditelnou bytostí.

Od začátku do konce jde o to, abychom postřehovali tohoto Mluvícího. Tento Mluvící, Myslící se dívá a dbá na to, co bylo vysloveno, promyšleno, a produkty

mluvení a myšlení dospívají do vědomí. Do běhu myšlení vedeného evidencí nemůže všední vědomí vůbec mluvit, intuice není jeho věc. Proto běžné vědomí existuje jen na periférii, má hranice, na nichž se objevuje myšlené, vnímané, představované, a namísto toho, aby žilo ve středu duše, prožívá ego lpící na periférii, vlastní bytost, která zprvu nepřijímá do sebe světlo (Jan 1,11). „Přišel do vlastní bytosti a vlastní bytosti ho nepojaly.“ Mluvící, Myslící zůstává skrytý mimo vědomí minulosti a nad ním, dívá se na svou minulost, neboť *on* je pravým středem duše, z něhož ona říká „Já“.

Poněvadž myšlenky se neobjevují ve středu duše ve chvíli, kdy se rozhoří, ale až zchlazené, studené, neživé a neprežitě, jsou ve srovnání s vjemy abstraktní, mají pokřivenou realitu. Člověk říká „já“ příliš brzy; začíná-li však dítě říkat „já“, je to geniální intuice a omyl zároveň. Já není to, na co dítě poukazuje. Jelikož myšlenka se objevuje na periférii vědomí, je evidence mimo myšleného - nad myšleným, myšlenkou: lze ji prožít v pravém středu duše.

Zakoušení živého, nikoli minulého myšlení, tj. zakoušení živoucího Logu, je možné, když se zakoušející vědomí překrývá s pramenem myšlení, který je obvykle nadvědomý a když se tak středem duše stává to, co bylo dosud mimo duši. Jen tak lze vytvářet pravý střed duše. Myšlení žije vždy, ale obvykle si ho uvědomujeme jen ve stavu odumírání. Je-li postaveno do středu duše, „člověk má život“, neboť „poznává Logos“ a myšlení přestává být abstraktní a chladné. Myšlení lze přemístit do středu jen *soustředěně*. Myšlení vždy prožívá samo sebe: ve všedním vědomí ve vztahu k vlastní minulosti, k tomu, co promyslelo; ve vědomí přítomnosti zakouší sebe sama jako přítomné, jako život. Tam, kde světlo vědomí zakouší samo sebe, probudí se k vědomí pravé

(*aléthinon*) světlo, jež nezapomíná na sebe a neztrácí se: Já-jsem. Tam, kde se to stane, je *začátek*. Schopnost začít, schopnost člověka jednat bez vnějšího popudu, když si *on* volí své podněty, umožňuje začátek, v němž můžeme zakusit Logos. Tak se stává duše duchem, z *psýché* se stává *pneuma*, oživující, zmrtvýchvstání přinášející Duch-Já: „Jak je také psáno: První člověk, Adam, se stal živou duší, a poslední Adam [je] Duchem, který oživuje“ (1 Kor 15,45).

Doba duše vědomé, v níž žijeme, dává - v principu - každému člověku schopnost „začít“ v tom smyslu, jak to dokázalo učinit několik málo vyvolených už před tisíci lety. Duše vědomá jako preludium Ducha-Já, by měla být schopná spatřit žijící Sebe-vědomí, Logos: měla by být schopná poznat, že slovo svědčí samo o sobě. Neboť tam, kde je mluvení, musí *někdo* mluvit: Já-jsem. Duše vědomá by měla být schopná náhledu, že nastal čas lidské zodpovědnosti, také zodpovědnosti za svět, který chřadne: „Neboť stvoření toužebně očekává objevení se Synů Božích“ (Řím 8,19). Je na čase, aby člověk vedl dále stvoření a aktivně je přivedl ke zmrtvýchvstání. Jen tak se stane člověkem, jinak vstupuje na cestu, která vede k apokalyptickému člověku-zvířeti.

Člověku nepřátelský impuls - metody manipulace vědomí

Podstatou každé *nauky* bylo v každé době právě toto: orientovat člověka směrem k duši vědomé; neboť *podstatou* každé nauky, i když se odehrává beze slov, je skutečnost samotného *učení* nebo *sdělování*, které mluví z Já-jsem a v učedníku vyvolává Já-jsem k životu, ať by byl obsah nauky jakýkoli.

Proti naukám tohoto druhu působil v každé době člo-

věku nepřátelský impuls, jehož vlastností je právě to, že *není žádnou naukou*, nýbrž má za cíl manipulovat lidské vědomí tím, že člověku vnutí gesta, o nichž není člověk poučen, neví, o co a jak usilují, a chtějí tím zabránit, aby se člověk stal bytostí s charakterem Logu. Nauky i manipulace se v dřívějších dobách týkaly několika málo vyvolených; většina byla, jako dnes dítě, objektem výchovy, která samozřejmě odpovídala působícím impulsům. Dnes, poněvadž každý člověk ví, že myslí, je v principu každý zralý a schopen být poučen v popsaném smyslu.

Avšak metody manipulace vědomí se rozšířily v dosud nevídané míře, člověk už po nich touží - to je znamením, že impuls zabraňující člověku stát se člověkem a podporující pasivitu pracuje s dosud nebývalou silou. Lidské vědomí z toho onemocnělo.² Nemoc má charakteristické příznaky: v okamžiku, kdy by měl člověk *začít*, rozšíří se determinismus, učení o předurčenosti člověka. A vzápětí, kdy by měl překročit to, co je mu dáno, upevňuje se pojetí jeho egoistické, společenské, zvířecí, v podstatě tedy nezměnitelné povahy; jelikož člověk by již mohl spatřit Logos v sobě a ve světě, šíří se kult různých „nevědomostí“ jako jsou: věc o sobě, nevědomá příroda, hmota, uznání kolektivního a individuálního duševního podvědomí jako základní reality. To znamená, že se zapomíná na primární roli vědomí nebo myšlení, které všechno poznává; zapomíná se na slovo, které vytváří myslitelnost, ideový charakter věcí a schopnost člověka myslet. Vytváří se strašidelný obraz přírody a člověka, strašidelný proto, že ho nejde oslovit; z obrazu člověka se vypouští myslící, mluvící, vědomá bytost, popřípadě

² Georg Kiihlewind: Od normálního ke zdravému vědomí, Fabula 2009, pzn. vyd.

se odvozuje z produktů jeho myšlení, mluvení, vědomí. V nazírání na přírodu se zapomíná, zůstává nepovšimnuto, že člověk přece vnímá a promýšlí každý z jejích prvků, myslitelné však může být jen to, co je založeno na ideji, to, co má slovní charakter, co „mluví“. Tato forma zapomínání, odvozování gesta a slova od jeho výsledků, znamená svědectví slova proti sobě samému. Člověk se pak podle toho chová: stará se o svět jen natolik, nakolik je na něm zainteresována jeho egoita, nevidí ve světě svou roli ustanovujícího počátek. Kolik lidí má *praktické* starosti o budoucnost Země, o lidstvo?

Duchovní demokracie

Po 4. století se utvářel osud lidstva tak, že se stále méně uplatňoval základní impuls křesťanství: *každý* uskutečňuj to, k čemu jsi schopen díky tomu, že se Logos stal člověkem. To, co bylo kdysi možné jen pro několik vyvolených, stalo se v křesťanství veřejností, neskrytostí - *alétheia* - a tím v podstatě možností pro všechny lidi. Tato duchovní demokracie se nemohla stát realitou, ve vnějších dějinách jsou známy jen náběhy k jejímu uskutečnění, neboť i jednostranná vymoženost duše vědomé, technika a s ní spojená pohodlí civilizace, jsou ještě výtvozem několika lidí a ti mnozí, kteří používají její výsledky, k ní nic duchovně nepřidali. Nepodřídili se duchovní disciplíně věd, z nichž byly dány základy techniky: to mělo být totiž vlastním „úkolem“ doby. Ke vzniku auta musely být objasněny četné základní principy různých věd, od termodynamiky přes mechaniku až k chemii umělých hmot. Ten, kdo používá auto, nic z toho znát nepotřebuje, dokonce ani montér. Jinak vyjádřeno, opět byla většina lidstva „obdarována“, nyní lidskými výrobky; nemusela být tvůrčí. Povahou

tohoto daru však je zabránit člověku v době jeho vlastní tvůrčí síly v aktivitě, v jeho dalším samostatném vývoji.

Okultní manipulace vědomí a honba po zážitcích

Člověk v době duše vědomé však v každém případě může hledět na jevy ve vědomí, vědomí se může dívat na vědomí, přesněji: na svou minulost. Vědomí by tak mělo umět určovat svou vlastní polohu: střední polohu mezi nadvědomím a tím, co má v člověku stvořený charakter; mezi sférou evidence, intuice a danostmi tělesného, duševního a duchovního druhu, zónami podvědomí. K nadvědomí vede jen poznávání, k jehož dokonalejším formám dospívá

člověk jen stupňováním světla poznání. Každý krok, který sníží hladinu jasnosti vědomí, vede dolů, k otupování vědomí, k nadvládě „podvědomé“ lidské a mimolidské povahy, k dalšímu vydání člověka napospas těmto vlivům. Totéž platí pro manipulaci vědomí bez učení, pro zaplavení vědomí obsahy, vjemy, „zážitky“ nebo jinými nepochopenými nebo plně nepochopenými prvky. To platí pro gymnastiky vědomí, jejichž působení nepoznáváme a ne- dovolávají se Já-jsem, Logu právě proto, že nejsou „učením“ a tedy neusilují o tvoření duševního středu, ale usilují o zahlazení obrysů, o periferii bez středu. To však zároveň znamená obnovení minulých stavů vědomí, od nichž se však usilující právě svým úsilím odděluje. Toto usilování starším stavům vědomí chybělo a tak máme dnes před sebou paradoxní sebeklam nemocné duše, která už není schopná posoudit svou vlastní situaci.

Periferie dává člověku nejprve provizorní vědomí; z něho by musel člověk objevit střed a duše by se tak

mohla vzdát své uzavřenosti, svých hranic, a přesto se prožít, tj. zůstat Já-jsem. Toto *zřeknutí se* - jako aktivita ducha v člověku - by mu zajistilo kontemplativní zážitek, na rozdíl od manipulovaného zahlazování hranic. Neobjeví-li se střed, manipulací periferie se ztrácí subjekt. Manipulace se děje zdánlivě v jeho zájmu, ve skutečnosti však pracuje proti němu. Situace duše je stejně paradoxní jako její proti sobě svědčící tvrzení: „Nejsem“, „Nemám být“; neboť toto svolení k manipulaci je stejně sebepopírající, sebevražedné gesto. Každá nemoc způsobuje pasivitu duše a stupňuje ji: chce jen „vyčkávat“, dělat to, co „jde“ - vše se začíná valit po stráni dolů, *to* ještě jde; začíná honba po zážitcích prostřednictvím „okultní“ manipulace, po zážitcích, které jsou přece stále vázány na tělo. To všechno se děje namísto duchovně-tvůrčí činnosti, která není „přitažlivá“, protože jistě „nejde sama od sebe“ a také není snadná. Manipulací vědomí se sice uvolní dosud vázané duchovní síly - ale co se s nimi stane, čími silami se stanou v nepřítomnosti Já-jsem, na něž manipulace neapeluje, nýbrž od něj jako od prvku Logu spíše odvrací pozornost? Síly, kterým nikdo nevládne, neexistují; nebude-li jejich pánem Já-jsem, pak je jisté, že k jejich uvolnění z vázanosti na duši nebo na živé tělo dojde v zájmu jiných.

Vědomí proniknuté Logem

Tomu, kdo jednou spatřil Logos (a toho je dnes na úrovni idejí schopen každý člověk), bude pak viditelný ve světě, v pojmech věcí. Ví, že bez ideje neexistují žádné člověkem stvořené předměty, a ví také, že podobně je to s věcmi v přírodě, i když ani jejich ideje nejsou pro vědomí minulosti myslitelné a jejich funkce

mu zůstává uzavřena. Stvoření je stvořením ideje, slova: „Budiž světlo“, a s ideou světla *vzniklo* světlo. „Stvořme člověka podle našeho obrazu a podobenství“, tímto *vznikl* člověk; „podle našeho obrazu“: aby *rozuměl* slovu, a „podle našeho podobenství“, aby mohl jednou *mluvit* v pravdě, tj. tvořit, aby jednou byl zcela jako jeho Tvůrce. Ten, kdo mluví, je bytostí Já, Já- jsem.

Podstatou člověka - jako všech bytostí Já - je být mluvícím; existuje, aby sděloval. Podle čeho někoho poznáváme? Podle toho nebo onoho znaku, který se může změnit, zmizet; těžiště otázky však spočívá spíše v tom, *kdo* je ten, jehož lze poznat díky tomu či onomu znaku? Když vynecháme „to a tamto“, zůstává jen ten, který se „sděluje“, zůstává jen mluvení samo: bytost Logu ve středu duše.

To, co není proniknuto Logem, je vědomí ega, je vlastní bytost/ Pokud Logos netvoří střed duše, ve středu je to, co je *jiné* a my nemůžeme být *pospolu*, poněvadž *nejsme*. Přítomna není bytost Logu, nýbrž ve mně a v tobě je vlastní bytost. Proto nejsme v pravdě nikdy pospolu, ať jsme blízko, jak chceme. „Neboť tam, kde jsou dva nebo tři ve jménu mém *shromáždění*, tam jsem já v jejich středu“ - uprostřed mezi nimi i ve středu každé jednotlivé duše. Proto máte být pospolu: aby se pozemská realita Logu, která nemůže bydlet v domě *jednoho* člověka, mohla zjevit ve vašem společném rozhovoru.

To je ten rozhovor, který je více osvěžující než světlo. Ten se však „neděje“ bez tvůrčí aktivity člověka, bez jeho meditace, která vyvolává zmrtvýchvstání, která jím je: „A hle, já jsem s vámi *každý* den, až do završení věku“ - každý den, v němž se pozvednete do středu duše, kde žije Logos. Tam můžeš potkávat živý Logos,
den co den.

Intermezzo XIII

Kdo - aspoň v intuitivním myšlení - poznal, čím je pro člověka zmrtvýchvstání, bude cítit zodpovědnost, aby nahlížel na svět z této duchovní skutečnosti. Bude pak muset vnímat sílu a moc impulsu odporu. Může tyto impulsy tak nazývat, poněvadž se dá pozorovat, že tyto mocnosti mají styl a styl mohou mít jen bytosti, nikoli neosobní síly. Aby člověk obstál vůči těmto mocnostem, je mu dána jedna jediná možnost: může nechat rozkvést slovo ve středu duše, pakliže tento duchovní střed nalezne. Z tohoto středu duše je pak neporazitelný.

Georg Kühlewind